"'Faraon' Bolesława Prusa i 'Świetna i najświetniejsza' Natalii Rolleczek jako powieści realistyczne i psychologiczne

Powieść hiistoryczna 'Faraon' Bolesława Prusa z 1895 r. krytycy literatury powszechnie uznają za jedno z najwybitniejszych dzieł realizmu polskiego, niezwykłego tekstu, której fabuła jest osadzona w realiach starożytnego Egiptu. Jednym z bohaterów tej powieści jest Herhor, arcykapłan Amona, a następnie faraon. 'Świetna i najświetniejsza' równiez jest powieścią historyczną nawiązują do antyku egipskiego, ale innego okresu w dziejach Krainy Kem, do czasów schyłkowych, do powstania wspaniałego miasta Aleksandrii, lecz pod rządami administaracji Rzymu. Autor publikacji (dr Dariusz Kiszczak) porównuje te dwie powieści, uwypuklając artyzm 'Faraona' i 'Świetną...' jako ciekawą beletrystykę, która dorównuje wartościom estetycznym i poznawczym powieści Bolesława Prusa.

dr Dariusz Kiszczak

„Faraon” Bolesława Prusa i „Świetna i najświetniejsza” Natalii Rolleczek jako powieści realistyczne i psychologiczne

W polskiej literaturze niewiele jest powieści o starożytnym Egipcie. „Faraon” Bolesława Prusa jest tekstem wyjątkowym, nie tylko ze względu na oryginalność wyboru czasu historycznego, ale również z powodów artystycznych. Oczywiście „Faraon” wyrastał z tradycji literackiej dziewiętnastowiecznej powieści, zwłaszcza z powieści profesorskiej, nieco archaicznej w formie i przez to nieatrakcyjnej dla czytelnika. Prus ograniczył dydaktyzm znamienny dla tego gatunku, chociaż technika wykładu i opisu, np. geograficznego położenia starożytnego Państwa, jego obrzędowość, religijność, zwłaszcza opis pogrzebu Ramzesa XII, trącą myszką, po prostu są nudne. Badacze powieści Prusa, czy noweli „Z legend dawnego Egiptu” zwracają uwagę, że wiedza egiptologiczna, którą posiadł pisarz, i którą przekazał w tekstach była obszerna i jak na tamte czasy świeża i postępowa. Wystarczy posłużyć się przykładem tekstu antycznego, jak pisze Henryk Markiewicz, wykorzystanego przez Prusa. Badacz przywołał styl dialogów Zakar-Baala i Wen-

Amona ze staroegipskiego opowiadania ‘Wyprawa Wen-Amona’. Warto poszerzyć kontekst antycznych tekstów powieści, np. porównanie rozmowy kupców fenickich z „Faraona”, czy wskazać na zbieżności stylistyczne z językiem postaci w powieści Prusa, (tym bardziej, że przy okazji dialogowości tej powieści badacze odnoszą ją do elementów polifonicznych i dialogowości znamiennych dla beletrystyki Fiodora Dostojewskiego).

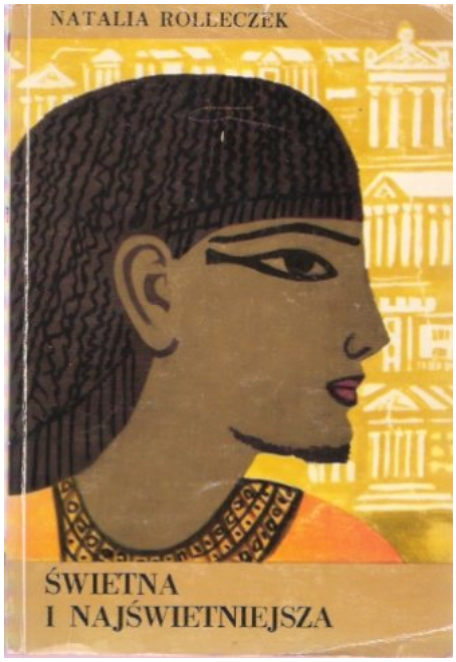

Co ciekawe, można domniemywać, że także Natalia Rolleczek mogła wykorzystać inne staroegipskie opowiadania, powstałe w okresie wpływów perskich czym rzymskich, np. „Setne” czy „Si-Usire” - zostały napisane w okresie dynastii Ptolemeuszów. (Jak ważne dla pisarzy są antyczne źródła literackie, wystarczy przytoczyć jedną z najbardziej znanych powieści „Egipcjanin Sinuhe”, która już w tytule nawiązuje do archetypowego wręcz tekstu o ucieczce Sinuhe czy nieco mniej znanym kontekście literackim do opowiadania „Setne”). Inspiracje Prusa testami staroegipskimi poprzez stylizację języka narratora i bohaterów, konstrukcji dialogów, mają wymiar głębszy i szerszy, bo dotyczą struktury powieści, jej historycznej autentyczności, co za tym idzie walorów artystycznych. Prostota i bezpośredniość językowa bohaterów, pewna oczywistość komunikacji, zwłaszcza poprzez redukcję języka narratora, i rozbudowę języka postaci, uatrakcyjniają fabułę, są wyraźnym odstępstwem, wprost rezygnacją z modelu nudnej powieści profesorskiej, rozbudowanych partii narratora, który tam nadużywa formy wykładu, czy długich opisów.

Pełny tekst w załączniku

Pliki do pobrania

Dariusz Kiszczak, 'Faraon' Bolesława Prusa i 'Świetna i najświetniejsza' Natalii Rolleczek... pdf, 224.33 KB
Dariusz Kiszczak

Powrót do poprzedniej strony

Poprzednia strona
Następna strona